

Səhvdən qorxmadan öyrənmək

Mənim üçün dərsdə əsas məqsəd hər bir şagirdin öz səsinə tapıb onu inamla ifadə etməsidir. Bir neçə sinifdə coğrafiya dərsləri keçdiyim üçün hər bir şagirdə fərdi diqqət yetirmək imkanı yaranır. Bu şəraitdə mən, əsasən, sual-cavab, xırda oyunlar, praktiki tapşırıqlar və fərdi işlər kimi interaktiv üsullardan istifadə edirəm.

Təcrübəm göstərir ki, şagirdlər klassik yoxlama suallarından çəkinir və səhv cavab verməkdən tərəddüd edirlər. Buna görə sualları dialoqa açıq, maraq oyadan və gündəlik həyatla bağlı formada təqdim edirəm. Məsələn, coğrafiya dərslərində “Sizcə, bu regionun iqlimi əhalinin həyat tərzinə necə təsir edir?” sualı şagirdlərin fikirlərini sərbəst ifadə etməsinə imkan yaradır.

Oyunlar şagirdlərin diqqətini cəlb etmək və enerjisini artırmaq üçün əvəzsizdir. Lakin oyun ilə dərs arasında balans qorumaq vacibdir; şagirdlər həm öyrənir, həm də dərs prosesindən uzaqlaşmadan iştirak edirlər. Praktiki tapşırıqlar, məsələn, regionun coğrafi xüsusiyyətlərini əks etdirən xəritə layihəsi hazırlamaq, şagirdlərin öyrəndiklərini praktik şəkildə tətbiq etməsinə və nəticəni dərhal görməsinə imkan verir. Bu yanaşma yalnız qiymətləndirmə üçün deyil, öyrənmənin özü üçün işləmək mədəniyyətini formalaşdırır.

Fərdi işi, əsasən, ev tapşırığı və

ya dərslərin yekun hissəsində tətbiq edirəm. Bu tapşırıqlar mənə hər bir şagirdin hansı məqamı dəqiq başa düşdüyünü və harada çətinlik çəkdiyini göstərir. Eyni zamanda şagird öyrəndikləri ilə bacarığı arasındakı boşluğu özü qiymətləndirə bilər.

Metodların tətbiqi zamanı ən böyük çətinliklər şagirdlərin mühtindən və ailədən gələn nəticəyə yönəlik təzyiqdən yaranır. Çox vaxt şagirdlər yalnız düzgün cavabı tapmağa diqqət yetirir, bacarıq yaratma prosesinin əhəmiyyətini anlamırlar. Dərsdə əsas məqsədim onlara səhvdən qorxmadan öyrənmə biləcəkləri təhlükəsiz öyrənmə mühiti yaratmaqdır.

Təcrübə göstərir ki, şagirdləri dərsə cəlb etmək onların yaşından deyil, onlara yanaşma tərzindən asılıdır. Onlar hər biri fərqli düşüncə, fərqli hiss edən fərdlərdir. Mən hər bir şagirdi fərdi şəkildə qiymətləndirir və onların şəxsiyyətini nəzərə alıram. Onları eyniləşdirməyə çalışmaq inkişafın qarşısı-

nı ala bilər. Buna görə daim müəhiddə aparır, dialoq qurur və metodlarımı hər bir şagirdin ehtiyacına uyğunlaşdırıram.

Yekun olaraq, uğurlu pedaqoji yanaşmanın əsasında şagirdləri şəxsiyyət kimi qəbul etmək və onlarla həssaslıqla qurulmuş dialoq dayanır. Bu yanaşma təkcə mövzunu öyrətmir, həm də öyrənmə prosesini şagirdin öz məsuliyyəti kimi qəbul etməsinə, səhvdən çəkinmədən öyrənməsinə imkan verir.

Mirəskər MƏMMƏDOV,
Cəlilabad rayonu
Fətullaqışlaq kənd orta
ümumtəhsil məktəbinin
coğrafiya müəllimi

Uşaqlıqdan arzum hər zaman uşaqlara nəyisə öyrətmək, başa salmaq və onların dünyasına kiçik də olsa, bir işıq tutmaq olub. Müəllim olmaq mənim üçün yalnız peşə deyil, həm də uşaqlıqdan daşdığım həyat arzusu olub.

Tədris prosesində mən həmişə innovasiyalara və interaktiv metodlara üstünlük verirəm. Dərslərimi uşaqların maraq və bacarıqlarını inkişaf etdirəcək şəkildə qururam və onlarla dərs zamanı olduğu kimi, dərsdən kənarda da əlaqə saxlayıram. Oxuyub-anlama bacarığının formalaşmasına dair dərslərdə tətbiq etdiyim yanaşma isə mərhələli şəkildə qurulub. Şagirdlər əvvəlcə yalnız birinci abzası oxuyurlar və dərhal kənar qeydlər aparırlar. Bu qeydlər əsas fikir, diqqəti çəkən ifadə və ya ilkin təəssürat formasında olur.

Daha sonra emosional mərhələyə keçirəm: şagirdlərə sual verirəm: “Bu mətni oxuduqdan sonra hansı hissləri yaşadın?” Cavablar fərqli olur: maraq, sevinc, narahatlıq, kədər və s. Ardınca ikinci sual - “Niyə məhz bu hiss yarandı?” verilərək şagirdin hissinin mətn faktları ilə əlaqələndirməsi təmin olunur. Beləliklə, şagird mətnlə daha dərinləndirən əlaqə qurur, səbəb-nəticə əlaqəsini anlamağa başlayır və reflektiv düşüncəsi inkişaf edir.

Ümumiyyətlə, oxuyub-anlama prosesini yalnız ümumi sinif işi kimi deyil, həm də fərdi və əməkdaşlığa əsaslanan şəkildə təşkil edirəm. Şagirdlər əvvəlcə mətni fərdi şəkildə oxuyur, öz qeydlərini

Bir abzasdan başlayan dəyişiklik:

hiss, fikir və işıqla qurulan sinif

aparır və şəxsi yanaşmalarını formalaşdırırlar. Bu mərhələdə hər bir uşaq mətnlə təkbətək qalır, öz düşüncə xəttini qurur və daxili dialoq yaşayır. Daha sonra isə “cümlələrlə paylaş” üsulundan istifadə edərək şagirdləri ikili qruplara bölürəm. Onlar qeydlərini, hisslərini və nəticələrini bir-biri ilə müzakirə edir, fərqli baxış bucaqları ilə tanış olurlar. Bu yanaşma həm öz fikrini əsaslandırmaq, həm də qarşı tərəfi dinləmək bacarığını inkişaf etdirir. Nəticədə şagirdlər yalnız mətni anlamaqla kifayətlənmir, həm də əməkdaşlıq, ünsiyyət və tənqidi düşüncə bacarıqlarını gücləndirirlər.

Bu mərhələlər sayəsində şagirdlər oxu sürətini artırır, mətnə şüurlu şəkildə yanaşır və analiz bacarıqlarını güclənir. Həm də onlar öz fikirlərini açıq ifadə etməyi, bir-birini dinləmə-

yi və sinifdə birgə öyrənməyin əhəmiyyətini öyrənirlər.

Mənim üçün müəllimlik sadəcə bir peşə deyil, uşaqların gələcəyinə sərmayə qoymaqdır. Hər gün dərslərimdə onların bilik dünyasına yeni rənglər qatmaq, təhsili maraqlı və səmərəli etmək üçün çalışıram.

Allahverdi ABDULLAYEV,
Bakı şəhəri 87 nömrəli
tam orta məktəbin
ibtidai sinif müəllimi